

Türk dövlətlərin arasında qurulan əməkdaşlıq daha da güclənmiş və yeni, daha düşünülmüş mərhələsinə start verilib. Qeyd edək ki, bu gün türk dövlətlərinin siyasi fəaliyi dönya siyasetinin gündəliyinin müəyyən edilməsinə getdiyəcə daha çox təsir göstərir. Türk Dövlətləri Təşkilatı türkdilli ölkələr arasında hərtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsinə böyük imkanlar yaratmış oldu. Türk dövlətlər arasında səmərəli, etibarlı siyasi dialoq qurulub, bütün sahələrdə hərtərəfli əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. "Türk Dövlətləri Təşkilatı hazırda böyük potensiala malikdir. Azərbaycan daim bu qurumu gücləndirməyə sadıq olub. Bu, bir növ məşvərəçi qrup, şura, ölkələr qrupu kimi fəaliyyətə başlayıb, sonra isə transformasiya edib. O, böyük potensiala malikdir". Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanının "Əl-Ərəbiyyə" telekanalına verdiyi müsahibəsində bildirib. Türk dövlətin vahid platformada birləşməsi bu ölkələr arasında siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə əməkdaşlığın yüksələn xəttə inkişafına təkandır. 2009-cu ilin oktyabrında türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Naxçıvanda keçirilən toplantısında Türk dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının (TDƏŞ) yaradılması barədə qərarın qəbul edilməsi əməkdaşlığın yüksəlməsində müüm rol oynadı və dünyada türk birliliyinin daha da güclənməsinə şərait yaratmış oldu. Naxçıvan sazişinin imzalanmasından keçən müddət ərzində reallaşan layihələr, imzalanan sazişlər və s. türk dövlətləri arasında münasibətləri daha da yaxınlaşdırılmış oldu. Naxçıvan sazişinin imzalanmasından keçən dövr ərizində görülən işlər, qarşılıqlı sefərlər türk dövlətləri arasında integrasiyanı dərin-

ləşdirmək üçün səmərəli platformaya çevrilər. "Türkiyə ilə bizim çox sıx münasibətlərimiz var və bu münasibətlər hazırda 2021-ci ildə Şuşada Prezident Ərdoğanla imzalandığımız, bizi hərbi və siyasi müttəfiqlər edən Beyannaməye əsaslanır. Bu, hüquqi cəhətdən tekce hər iki ölkə üçün deyil, bütün Türk dünyası üçün mühüm amildir. Keçən il biz Özbəkistanla müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə imzaladıq. Həmçinin Türk Dövlətləri Təşkilatının digər üzvləri ilə bizim strateji tərəfdəşliq müqavilələrimiz və ya bəyannamələrimiz var. Beləliklə, bu, böyük potensialdır. Bizi köklərimiz birləşdirir və bu, təşkilatı nadir edir. Çünkü digər beynəlxalq təşkilatlara baxsaq, onların hamisini deyil, bəlkə də bir qismını ortaq etnik qrup birləşdirir. Bəli, biz müxtəlif xalqlarıq, amma hamımızın kökləri ortaqdır və bu, türk etnik mənsubiyətimizdən irəli gəlir. Ölkələrimizin ehalisinin sayı artır və bu da hər bir ölkə üçün vacib amildir", - deyə Azərbaycan Prezidenti bildirib.

Türk dünyasının qədim mədəniyyət bəşiyi olan Şuşa şəhərində imzalanan Şuşa Beyannaməsi iki dost və qardaş ölkə arasında 13 oktyabr 1921-ci il tarixli Qars müqaviləsinə, eləcə də Dostluq və Əməkdaşlıq haqqında Müqaviləyə, Strateji Tərəfdəşliq

Türk dünyasını birləşdirən ortaq dəyərlər və qardaşlıq!

Prezident İlham Əliyev: "Biz müxtəlif xalqlarıq, amma hamımızın kökləri ortaqdır və bu, türk etnik mənsubiyətimizdən irəli gəlir"

Respublikası Prezidentinin "Türk Dünyasının Ali Ordeni" ilə təltif edilməsi haqqında Qərar, Türk Şurası VIII Zirvə Görüşünün Beyannamesi, "Türk dünyasına baxış - 2040" sənədinin qəbulu ilə bağlı Qərar, "Türk dünyasının birliliyinə verdiyi töhfələrə görə" Türk Dövlətləri Təşkilatının Əlişir Nəvai adına Beynəlxalq Mükafatı haqqında Qərar, Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi status haqqında qaydalara dair Qərar və digər qərarların imzalanması tarixi hadisə olaraq əhəmiyyət daşıyır.

Vurğulamaq yerinə düşər ki, Azərbaycanın iqtisadi inkişafı regionda həyata keçirilən transmilli layihələrin uğurla reallaşmasına getirib çıxarır. İstismara verilən Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft və qaz kəmərləri Xəzər neftini və qazını dünya bazarlarına çıxarır. Orta Asiyadan karbonhidrogen ehtiyatları Xəzər dənizini və Azərbaycan vasitəsi ilə dünya bazarlarına nəql edilir. Aktau və Bakı dəniz limanları arasında gəmi daşınmalarının inkişafını da vurgulamalıq. 2013-cü ildə Bakı, Aktau və Sam-

"TƏŞKİLATIN BÜTÜN ÜZVLƏRİNDE SİYASI SABİTLİK, BİR-BİRİ VƏ HAMISİ ARASINDA DOST MÜNASİBƏTLƏR MÖVCUDDUR"

və Qarşılıqlı Yardım haqqında müqaviləyə əsaslanır. Əminliklə bildirək ki, Azərbaycanla Türkiye arasındaki ikiterəfli münasibətlərin daha da genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsi perspektivləri, o cümlədən, tərəflərin siyasi dialoqun bütün səviyyələrde davam etdirilməsi münasibətlərin inkişafında əhəmiyyət kəsb edir. Beyannamədə qeyd olunduğu kimi, öz milli maraq və mənafələrini müdafiə və təmin etməyə yönəlmış müstəqil xarici siyaset həyata keçirən qardaş dövlətlər regional və beynəlxalq məqyasda sabitlik və rifah vasitəsilə sülh, dostluq və məhrəban qonşuluğa əsaslanan beynəlxalq münasibətlərin inkişaf etdirilməsi, eləcə də mənajişlərin və regional və qlobal təhlükəsizlik və sabitlik məsələlərinin həlli istiqamətində birgə səylər göstərilərlər.

Azərbaycan Türk dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasına Sədrlik dövründə türk dünyasının birləşməsinə böyük töhfələrini verdi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Türk Şurasının Sədri İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Türk Şurasının videokonfrans vətəsində fövqəladə Zirvə görüşünün keçirilməsi və bu görüşün koronavirus pandemiyası ilə mübarizə mövzusuna həsr olunması dövlət başçıları səviyyəsində pandemiya ilə bağlı Zirvə görüşünü keçirən ilk beynəlxalq tədbir kimi tarixə düşdü. Türk dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə Görüşünü xüsusi qeyd etməliyik. Qəbul olunan tarixi qərarlarla yadda qaldı. Zirvə görüşündə Türk dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının adının "Türk Dövlətləri Təşkilatı"na dəyişdirilməsi haqqında Qərar, Türkmenistana Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi statusunu verilməsi haqqında Qərar, Azərbaycan

sun beynəlxalq dəniz limanları arasında Türk qardaş limanları haqqında Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Aktau və Bakı dəniz limanları arasında gəmi daşınmaları inkişaf etməkdədir. Bakı - Aktau bərə yolu ilə neftlə yanaşı dəmir yol vaqonları, avtomobil, taxil və s. Yüklerin daşınmaları da yərində yetirilir. Aktau portundan Qazaxistandan şimalını birləşdirən 400 km-lük dəmir yolu kənd təsərrüfatı məhsulları və s.-nin daşınmasını xeyli səmərəli edir. Bütün bu layihələr qədim İpək Yolunun bərpası və türk əməkdaşlığı çərçivəsində ticarət və sərmayə əməkdaşlığının gələcək inkişafı məqsədi ilə həyata keçirilib. Türk dövlətlərə rəsədi irimiqyaslı infrastruktur layihələri də reallaşdırılıb və bu davamlıdır. Hazırda bir sırə böyük miqyaslı layihələr həyata keçirilməkdədir. Azərbaycan Prezidenti müsahibəsində "Bizim geniş coğrafiyamız var. Türkiyə global miqyasda aparıcı hərbi gücdür və Türkiyə ordusu NATO daxilində ABŞ-dan sonra ikinci yerdədir. Azərbaycan Ordusu da özünü paradlarda deyil, döyüş meydandanın nümayiş etdirdi", - deyə diqqətə çatdırıb ki, bu gün dəhlizlərdən dənizdən bizdən yan keçə bilməzsəniz: "Siz bizim ərazimizdən, obyektlərimizden istifadə edə bilərsiniz.

Ardı Səh. 4

Əvvəli Səh. 3

Həm də vacib olan odur ki, təşkilatın bütün üzvlərində siyasi sabitlik, bir-biri və hamısı arasında dost münasibətlər mövcuddur. Bu, təşkilat həqiqətən nadir edir. Ona görə də bəz onu konkret layihələrlə, investisiyalarla, enerji, daşımalar, mədəniyyət layihələri ilə möhkəmləndirməliyik. Ona görə də mən gələcəkdə bu təşkilati mühüm qlobal iştirakçılarından biri kimi görürəm. Beləliklə, bizim fikrimiz beynəlxalq arenada rol oynaya bilən, təkcə daxili məsələlərlə məşğul olmayan qlobal oyunçuya çevrilməkdən ibarətdir ki, həm də beynəlxalq arenada sabitləşdirici, müsbət rol oynasın və qonşular üçün imkanlar yaratınsın. Bununla da biz belə bir nəhəng coğrafiyada heç kime təhlükə töretməyən, lakin çoxları üçün fürset hesab edilən güclü birləşmə qura biləcəyimizi nümayiş etdirək"

"AZƏRBAYCAN ÜÇÜN TÜRK DÖVLƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏLƏR XARİCİ SİYASƏTDƏ BİRİNCİ DƏRƏCƏLİ VƏZİFƏDİR"

Xatırlatmaq yerine düşəər ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirib ki, Azərbaycan üçün türk dövlətləri ilə elaqələr xarici siyasetdə birinci dərəcəli vezifədir. Prezident qeyd edib ki, təsadüfi deyil ki, son bir neçə il ərzində mənim Təşkilata üzv olan ölkələrə çoxsaylı səfərlərim həyata keçirilmişdir: "Təşkilata üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının da Azərbaycana bir çox səfərləri həyata keçiril-

Türk dünyasını birləşdirən ortaq dəyərlər və qardaşlıq!

Prezident İlham Əliyev: "Biz müxtəlif xalqlarıq, amma hamımızın kökləri ortaqdır və bu, türk etnik mənsubiyətimizdən irəli gəlir"

mışdır və bu il də bu səfərlər nəzərdə tutulur. Yəni, bu, bir daha onu göstərir ki, biz düzgün yoldayıq."

Məlumdur ki, 2020-ci il türk dünyası məhsuldar, Zəfər ili olaraq yadda qaldı. Belə ki, türk dünyasının önemli uğurları, ən başlıcası Azərbaycan ərazilərinin işgaldən azad olunması, Azərbaycanın suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi əhəmiyyətli hadisədir. Azərbaycan tərəfi məsələnin sülh yolu, danışıqlar masasında həll edilməsi istiqamətində addımlar atmış olsa da, Ermenistan faktiki olaraq danışıqlardan imtina etdi və ölkəmiz döyüş meydandasında öz sözünü deyərək, Zəfər qazandı. Həminin bildiyi kimi, Türkiyənin Cumhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Erdoğan 2020-ci ilin sentyabrın 27-də müharibə başlanan gün

açıq şəkildə Azərbaycana dəstək ifadə edərək, Türkiyənin Azərbaycanın yanında olmasına ifadə etdi. Türk Şurası sentyabrın 28-də Azərbaycana dəstək xarakterli açıqlama verdi.

Ən çətin anlarda türk dünyası Azərbaycanın, Azərbaycan türk dünyasının yanındadır. Türk dövlətləri ölkələr arasında yaxınlaşmanın, integrasiyanın inkişaf etməsində ciddi rol oynayıb və bundan sonra töhfələri verəcəkdir.

Məlumdur ki, müasir dövrümüzdə bu təşkilat beynəlxalq səviyyədə böyük siyasi çəkiyə və nüfuza malikdir. Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi haqqında qərar da məhz Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatına üzv ölkələrin Mədəniyyət Nazirləri

nin Daimi Şurasının Türkiyənin Bursa şəhərində keçirilən iclasında qəbul olunmuşdu. Azərbaycanın qədim mədəniyyət ocaqlarından biri olan Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk Dünyasının Mədəniyyət Paytaxtı" elan olunması əlbəttə ki, qururvericidir. TÜRK-SOY tərəfindən Şuşanın 2023-cü il üçün "Türk Dünyasının Mədəniyyət Paytaxtı" elan edilmesi Türk-İslam dünyasının Azərbaycanın qədim şəhərinin mədəni zənginliyinə diqqətinin göstəricisidir.

Dostluq və qardaşlıq söykənən və uğurla davam etdirilən türk dövlətləri birliliyi qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında müasir dövrümüzdə daha da möhkəmlənib. Əlaqələrinin hərtərəfli inkişaf baxımından, həyata keçirilən tədbirlər böyük əhəmiyyət daşıyır və dövlətlər arasında dəstluq-qardaşlıq münasibətləri dünya üçün artıq nümunədir.

Zümrüd BAYRAMOVA

